

El llenguatge

Els set pecats capitals (II)

No és pas gaire corrent que hom confongui la luxúria amb el luxe, encara que sempre hi ha algú poc informat que no sap evitar el parany de la semblança formal d'aquests dos mots. I, en realitat, aquesta semblança no és pas casual, perquè luxúria i luxe són mots emparentats etimològicament, amb una idea en comú —l'excés— que justifica aquesta relació. Luxúria, com luxe, és un mot savi, una forma llatinitzant, que mai no ha estat gaire popular, cosa que explica la seva pronunciació incorrecta força habitual, dit altrament, FUS, en el llenguatge col·loquial, del barbarisme «lujúria», pronunciat amb el so que la té en castellà. Els diccionaris de sinònims indiquen, com a termes equivalents de luxúria, una llarga llista de noms: concupiscència, fascivia, lubricitat, incontinença, salacitat, impudícia (així com estult origina estultícia, impúdic origina impudícia), erotisme... Però cap d'aquestes denominacions —llevat de la darrera, avui esdevinguda molt usual a causa de l'habitualitat del tema, però usada generalment sense cap connotació pecaminosa—, no ha entrat a formar part del llenguatge popular, que sol recórrer, per a designar la luxúria, a altres termes i a les més variades perifrasis, amb què es podria formar tot un «diccionari secret».

En canvi, contra el que algú pugui creure, gola ho és un cultisme sinó un mot de formació popular o hereditària, encara que també hagi estat abandonat pel llenguatge del poble. Gola prové del mot llatí del mateix significat, però ha adquirit en català altres significacions («coll», «boca», «ambocadura») a causa d'una afinitat evident, i potser per això el seu ús amb el significat primitiu ha conegut aquesta reducció. No cal creure, doncs, que golós, derivat de gola, sigui un castellanisme (ho és només significant «llaminer»), encara que hagin esdevingut molt més usuals les formes golut o bé golafre —mot invariable—, format, així com golafreteria, a partir de gola amb un sufix, sembla, no ben explicat. Són així mateix correctes les formes gormand i glotó, i gormanderia i giotonia. Però potser la forma més popular per a designar la persona que posseeix el pecat de la gola és fart, mot que, curiosament, tant s'aplica —com a adjectiu— a qui ja ha saciat el seu apetit com —usat com a substantiu— a qui té una gana insaciable.

Albert Jane